

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/emigracja/105291,Profesor-Anna-Maria-Cienciala.html>

Anna Cienciała, lata osiemdziesiąte XX w. (fot. ze zbiorów prywatnych R. Bonieckiej)

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Profesor Anna Maria Cienciała

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa (1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej (1948-1956) Stalinizm w Polsce
(1956-1970) Od Października do Grudnia (1970-1980) Od Gdańska do Gdańska

Autor: BOŻENA WITOWICZ 24.01.2024

Anna Maria Cienciała należy do grona najwybitniejszych polskich historyków na obczyźnie. Specjalizowała się w historii XX wieku, szczególnie polskiej polityki zagranicznej, relacjach polsko-niemieckich i polsko-sowieckich, a także polityce wielkich mocarstw wobec Polski.

Jej prace, publikowane najczęściej w języku angielskim, przybliżały zagranicznym czytelnikom niuanse polskiej historii, które mogły być nierozumiane i wpływać na opaczne postrzeganie polskiej polityki. Do jej najważniejszych prac należą: „*Poland and the Western Powers 1938-1939. A Study in the Interdependence of Eastern and Western Europe*” (London, Toronto 1968), „*From Versailles to Locarno. Keys to Polish Foreign Policy 1919-1925*” (Kansas 1984), edycja źródłowa „Polska polityka zagraniczna w latach 1926-1939 na podstawie tekstów min. Józefa Becka” (Instytut Literacki, Paryż 1990) oraz anglojęzyczna edycja źródłowa „*Katyn. A Crime Without Punishment*” (New Haven 2007). Swoje życie zawodowe związała z uniwersytetem w Lawrence (stan Kansas) w Stanach Zjednoczonych, ale zanim do niego trafiła podzieliła wojenne losy milionów Polaków – tułaczkę i emigrację.

Tułaczy los

Anna Maria Cienciała urodziła się 8 listopada 1929 r. w Wolnym Mieście Gdańsku jako córka Andrzeja Cienciały i Wandy z domu Waissmann. Jej ojciec, który pochodził ze Śląska Cieszyńskiego, ukończył studia w (wyższej) Szkole Morskiej w Tczewie. W 1927 r. został dyrektorem Polskiej Agencji Morskiej z biurem najpierw w Gdańsku, a następnie w Gdyni. Pełnił także funkcje: prezesa Związku Maklerów Okrętowych, radcy Izby Przemysłowo-Handlowej, członka Rady Portu w Gdyni, sędziego handlowego i konsula honorowego Estonii na województwo pomorskie. W związku z pracą ojca rodzina przeprowadziła się z Gdańska do Gdyni.

W latach 1936-1938 Anna Cienciała uczyła się w szkole sióstr urszulanek w Gdyni. Po wybuchu wojny, pod koniec 1939 r., dzięki dyplomatycznym kontaktom ojca rodzinie udało się wyjechać z okupowanej Polski i po długiej podróży przybyć do Paryża. Po kapitulacji Francji w czerwcu 1940 r. rodzina wyjechała do Wielkiej Brytanii, gdzie przebywała do 1952 r. W Wielkiej Brytanii Anna Cienciała kontynuowała naukę w szkole sióstr urszulanek, w 1947 r. zdała maturę, a w 1952 r. ukończyła studia historyczne (licencjat) na uniwersytecie w Liverpoolu.

W tym samym roku rodzice Anny Cienciały z powodu braku perspektyw w Wielkiej Brytanii postanowili wyjechać do Kanady. Anna wyjechała wraz z nimi, ale wkrótce przeniosła się do Nowego Jorku. Podjęła studia magisterskie na Columbia University, jednak z powodów finansowych zmuszona była je porzucić i wrócić do Montrealu. Rozpoczęła studia na McGill University i w 1955 r. uzyskała tytuł magistra historii na podstawie pracy o powstaniu warszawskim („*The Warsaw Uprising of 1944 in the Light of Polish-Soviet Relations During World War II*”).

**Anna Cienciąła. Nowy Jork, 1952
r. (fot. ze zbiorów prywatnych R.
Bonieckiej)**

**Anna Cienciąła - pierwsza
kobieta-naukowiec na Wydziale
Historycznym Uniwersytetu
Stanowego w Kansas, 1965 r.
(fot. ze zbiorów prywatnych R.
Bonieckiej)**

Po ukończeniu studiów wróciła do Stanów Zjednoczonych i rozpoczęła studia doktoranckie na University of Indiana w Bloomington. Tam, w roku 1962, obroniła doktorat. Za temat dysertacji obrała analizę stosunków

politycznych Polski okresu międzywojnia z mocarstwami zachodnimi, pracując pod kierunkiem profesora Piotra Wandycza. Jej praca doktorska pt. „*Poland and the Western Powers 1938-1939. A Study in the Interdependence of Eastern and Western Europe*” została opublikowana w 1968 r. Książka otrzymała nagrodę Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce.

Po obronie doktoratu Ciencią, w wyniku wygranego konkursu, otrzymała posadę w nowo powstałym ośrodku studiów sowieckich i wschodnioeuropejskich na University of Kansas w Lawrence i od 1965 r. zamieszkała w Stanach Zjednoczonych na stałe.

Obywatelstwo amerykańskie otrzymała w 1970 r. Jako pracownik naukowo-dydaktyczny przepracowała na University of Kansas w Lawrence całe swoje życie zawodowe. W latach 1965-1971 zajmowała tam stanowisko adiunkta, zaś w 1971 r. otrzymała tytuł profesora. Przeszła na emeryturę w 2002 r. Zmarła 24 grudnia 2014 r. w szpitalu w Forcie Lauderdale na Florydzie w wieku 85 lat.

**Anna Ciencią, lata
dziewięćdziesiąte XX w. (fot. ze
zbiorów prywatnych R.
Bonieckiej)**

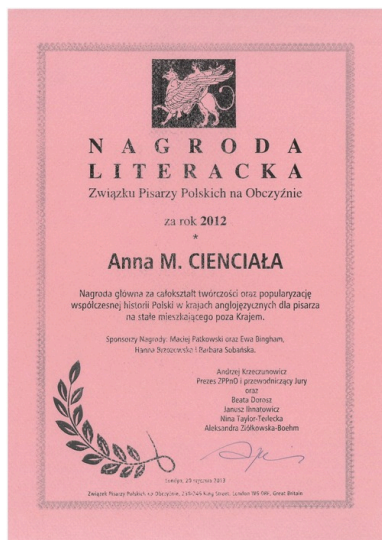
Historyk straconego kraju

Doświadczenia życiowe odcisnęły piętno na zainteresowaniach naukowych prof. Ciencią. W swojej pracy naukowej koncentrowała się na badaniach relacji polsko-niemieckich i statusu Wolnego Miasta Gdańska oraz miejsca Polski w polityce mocarstw, poszerzając swoje zainteresowania o historię Europy Wschodniej, Rosji i ZSRS. Starła się obalać istniejące na Zachodzie stereotypy o Polsce, wykazywać bezpodstawność zarzutów wobec naszego kraju, a także przybliżyć motywacje polskiej racji stanu i cele polskiej polityki zagranicznej,

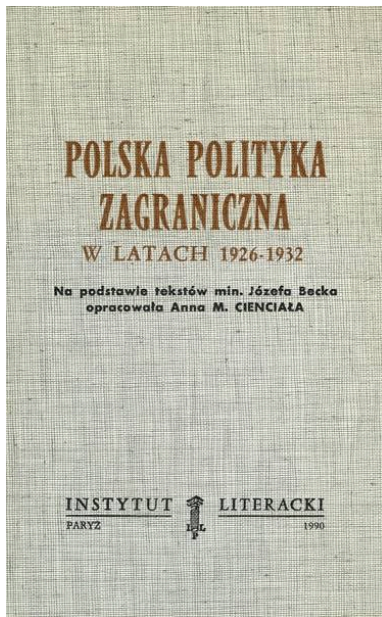
wybory, przed jakimi stali polscy politycy, uwikłanie ich w szerszy kontekst międzynarodowy i własną politykę mocarstw, która kształtowała ich działania wobec Polski.

Swoje zainteresowania polityką II RP i bliskiego jej sercu Wolnego Miasta Gdańska Anna Cienciąła rozciągnęła na okres II wojny światowej. Badała m.in. sytuację min. Józefa Becka w Rumunii i usiłowała dociec przyczyn jego niepowodzeń w wydostaniu się z internowania, następnie zainteresowała się polityką rządu polskiego na uchodźstwie oraz okolicznościami podpisania układu Sikorski-Majski. Konsekwencją tych zainteresowań było także podjęcie tematu Katynia i anglojęzyczna edycja źródłowa pt. „*Katyn. A Crime Without Punishment*” (New Haven 2007). W kolejnych latach skupiła swoją uwagę na konferencji jałtańskiej i celach polityki brytyjskiej, amerykańskiej i sowieckiej, a także na wydarzeniu otwierającym nowy rozdział polskiej historii – zakończeniu II wojny światowej.

Za swoją pracę Anna Cienciąła była wielokrotnie wyróżniana i nagradzana. W 2000 r. otrzymała Krzyż Oficerski Orderu Zasługi Rzeczypospolitej, a w 2014 r. – pośmiertnie – Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej.

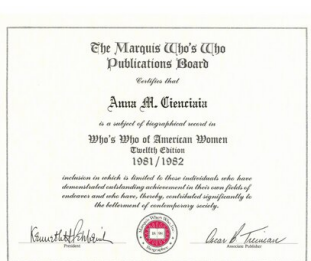

**Nagroda Związku Pisarzy Polskich
na Obczyźnie dla Anny Cienciąły
za całokształt twórczości oraz
popularyzację historii Polski,
2012 r. (z zasobu IPN)**

Okładka książki w oprac. Anny Cieniacha pt. „Polska polityka zagraniczna w latach 1926-1939 na podstawie tekstów min. Józefa Becka”, Paryż 1990 (z błędem w tytule)

Dyplom wpisu Anny Cieniacha do księgi „Who's Who of American Women” (z zasobu IPN)

* * *

W zasobie archiwalnym IPN znajduje się spuścizna prof. Anny Cieniacha. Składają się na nią materiały związane z pracą dydaktyczno-naukową (artykuły naukowe i popularno-naukowe, książki, recenzje, tłumaczenia, prace redakcyjne, konspekty wykładów, skrypty, prace studentów itp.), korespondencja oraz

szczętkowe materiały biograficzne.

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

January 2008

Anna Cienciąła podczas wykładu o Katyniu prezentuje swoją książkę pt. „Katyn. A Crime Without Punishment”, styczeń 2008 r. (fot. ze zbiorów prywatnych R. Bonieckiej)

COFNIJ SIĘ